

دانستی های مالیاتی (قسمت اول) مودیان مالیاتی از قانون چگونه استفاده کنند؟

به گزارش رسانه مالیاتی ایران ، بر اساس قانون هر شهروندی دارای حقوقی است که دولت موظف به تحقق آنها است.

برقراری امنیت ، ارایه خدمات شهری ، آموزشی و خدمات امدادی و رفاهی تنها بخشی از وظایف دولت در برابر حقوق مردم است ، اما منابع مالی این خدمات از کجا تامین می شود؟ در بسیاری از کشورها شهروندان در مقابل حقوق و خدماتی که از دولت دریافت می کنند وظایفی را هم بر عهده دارند که پرداخت مالیات به عنوان تامین کننده منابع مالی خدمات دولتی یکی از اصلی ترین آنها محسوب می شود.

هر چند این رویه معقول از قدیم در کشور ما بدلیل اتکا به درآمدهای نفتی کمتر مورد توجه بوده ، اما خوشبختانه طی دهه های اخیر مورد تاکید دولتمردان و کارشناسان اقتصادی قرار گرفته و حتی در رفتار اقتصادی مردم هم تاثیر گذاشته است که برای نمونه می توان به رشد ارایه اظهارنامه های مالیاتی در سال جاری اشاره کرد.

به گفته کارکنان ادارات مالیاتی اگرچه ارایه اظهارنامه از سوی مضمولان مالیات رشد چشمگیری داشته اما متاسفانه بسیاری از مراجعه کنندگان به دلیل عدم آگاهی از وظایف قانونی خود دچار مشکلاتی در رسیدگی به پرونده های مالیاتی می شوند. این گزارش با استناد به قانون، مضمولان مالیاتی را معرفی کرده و به بیان وظایف آنها برای پرداخت مالیات به عنوان یک تکلیف شخصی برای تامین منافع ملی می پردازد.

مالیات و انواع آن

مالیات به زبان ساده جوهی است که دولت برای تامین هزینه های خود از اشخاص دریافت می کند ، به بیان دیگر مالیات مبلغی است که دولت بر اساس قانون و به منظور تقویت عمومی حکومت و تامین مخارج عامه از اشخاص ، شرکت ها و موسسات دریافت می کند.

تقسیم بندی مالیات ها به مالیات های مستقیم و غیر مستقیم عمده ترین نوع طبقه بندی در آمارهای دولتی در سطح بین المللی است که مالیات مستقیم دامنه وسیع تری نسبت به مالیات غیر مستقیم دارد. در ساختار بودجه کشور ما نیز درآمدهای مالیاتی در طبقه بندی به دو گروه یاد شده تقسیم می شود. بر این اساس مالیات های غیر مستقیم شامل دو بخش مجزا تحت عناوین ذیل می باشد: ۱- مالیات بر تولید و واردات ، ۲- مالیات بر مصرف و فروش

مالیات های مستقیم مالیات هایی هستند که از مودیان در هنگام تحصیل درآمد یا دارایی اخذ می شود. بر اساس قانون ، مالیات های مستقیم دارای دو بخش اصلی مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد است.

بخش مالیات بر دارایی شامل: مالیات سالانه املاک، مالیات مستغلات مسکونی خالی، مالیات بر اراضی بایر، مالیات بر ارث و حق تمبر بود که در اصلاحات صورت گرفته در قانون مواد مربوط به مالیات سالانه املاک ، مالیات مستغلات مسکونی خالی و مالیات بر ارضی بایر حذف شد.

بخش مالیات بر درآمد شامل: مالیات بر درآمد املاک، مالیات بر درآمد کشاورزی، مالیات بر درآمد حقوق، مالیات بر درآمد مشاغل، مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی، مالیات بر درآمد اتفاقی و مالیات بر جمع درآمد ناشی از منابع مختلف است.

مشمولان مالیات مستقیم

بر اساس ماده ۱ قانون مالیات های مستقیم اشخاص زیر مشمول پرداخت مالیات می باشند:

- ۱- کلیه مالکین اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی نسبت به اموال یا املاک خود واقع در ایران طبق مقررات باب دوم قانون مالیات های مستقیم.
- ۲- هر شخص حقیقی ایرانی مقیم ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می نماید.
- ۳- هر شخص حقیقی ایرانی مقیم خارج از ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران تحصیل می کند.
- ۴- هر شخص حقوقی ایرانی نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می نماید.
- ۵- هر شخص غیر ایرانی (اعم از حقیقی یا حقوقی) نسبت به درآمدهایی که در ایران تحصیل می کند و همچنین نسبت به

درآمدهایی که بابت واگذاری امتیازات یا سایر حقوق خود و یا دادن تعلیمات و کمک های فنی و یا واگذاری فیلم های سینمایی (که به عنوان بها یا حق نمایش یا هر عنوان دیگر عاید آنها می گردد) از ایران تحصیل می کند.

اما بر اساس ماده ۲ این قانون اشخاص زیر مشمول پرداخت مالیات نیستند: ۱- وزارتخانه ها و موسسات دولتی، ۲- دستگاههایی که بودجه آنها به وسیله دولت تامین می شود، ۳- شهرداری ها

وظایف قانونی مودیان مالیاتی

الف) وظایف اشخاص حقیقی (صاحبان مشاغل)

۱- صاحبان مشاغل براساس اصلاحیه قانون مالیاتهای مستقیم از لحاظ تشخیص درآمد مشمول مالیات به سه گروه عمده تقسیم می شوند گروه نخست مشاغلی که مکلف به نگهداری دفاتر قانونی (روزنامه و کل) می باشند، گروه دیگر شامل آن دسته از صاحبان مشاغل که مکلف اند دفتر مشاغل (درآمد و هزینه) نگهداری نمایند و گروه سوم مشاغلی هستند که الزامی به نگهداری دفاتر قانونی و یا مشاغل ندارند. بنابراین صاحبان مشاغل بر حسب نوع فعالیتی که انجام می دهند باید نسبت به تهیه دفاتر قانونی موضوع قانون تجارت حسب مورد قبل از شروع سال مالی جدید اقدام نموده و فعالیت های شغلی خود را در آن ثبت نمایند.

۲- صاحبان مشاغل مکلف اند اظهارنامه مالیاتی هر سال خود را که شامل ترازنامه و حساب سود و زیان یا حساب درآمد و هزینه یا خلاصه وضعیت درآمد و هزینه است تا پایان تیرماه سال بعد به اداره امور مالیاتی ارایه و مالیات متعلق را به نرخ ماده ۱۳۱ قانون محاسبه و پرداخت نمایند.

۳- مودیان مالیاتی می توانند اظهارنامه های موضوع این قانون را به تفکیک با اخذ رسید به اداره امور مالیاتی محل سکونت ارایه کنند.

۴- هرگاه آخرین روز مهلت یا موعد مقرر برای ارایه اظهارنامه یا سایر اوراقی که مودی مالیاتی به موجب مقررات مکلف به ارایه آن می باشد مصادف با تعطیل یا تعطیلات رسمی شود اولین روز بعد از تعطیلی، موعد مقرر جهت ارایه اظهارنامه یا اوراق مذکور محسوب خواهد شد.

۵- ارایه اظهارنامه و پرداخت مالیات مودیانی که در خارج از ایران اقامت دارند و همچنین موسسات و شرکتهایی که مرکز اصلی آنها در خارج از کشور است، چنانچه دارای نماینده در ایران باشند به عهده نماینده آنها خواهد بود.

۶- صاحبان مشاغل مکلف اند ظرف ۴ ماه از تاریخ شروع فعالیت مراتب را کتباً به اداره امور مالیاتی محل اعلام نمایند. انجام این امر باعث خواهد شد تا از کلیه تسهیلات و معافیت های مالیاتی بهره مند گشته و مشمول ۱۰ درصد جریمه مقرر نیز نشوند. این حکم در مورد صاحبان مشاغل که برای آنها از طرف مراجع ذیربط پروانه یا مجوز فعالیت صادر گردیده است نخواهد بود.

۷- در صورتیکه مودی محل های متعدد برای سکونت خود داشته باشد مکلف است یکی از آنها را بعنوان محل سکونت اصلی معرفی نماید.

۸- هر شخص حقیقی ایرانی که با ارائه گواهی نمایندگی های مالی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی در خارج ثابت کند که از درآمد یک سال مالیاتی خود در یکی از کشورهای خارج بعنوان مقیم، مالیات پرداخته است از لحاظ مالیاتی در آن سال مقیم خارج از کشور شناخته خواهد شد مگر در یکی از موارد زیر: ۱) در سال مالیاتی مزبور در ایران دارای شغل بوده باشد - ۲) در سال مالیاتی مزبور حداقل شش ماه متوالیاً یا متناوباً در ایران سکونت داشته باشد - ۳) توقف در خارج از کشور به منظور انجام ماموریت یا معالجه یا امثال آن بوده باشد

۹- اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی مقیم ایران در صورتی که درآمدی از خارج از کشور تحصیل نموده و مالیات آن را به دولت محل تحصیل درآمد پرداخته باشند و درآمد مذکور

را در اظهارنامه یا ترازنامه یا حساب سود و زیان خود، حسب مورد طبق مقررات این قانون اعلام نماید، مالیات پرداختی آنها در خارج از کشور و یا آن مقدار مالیاتی که به درآمد تحصیل شده در خارج از کشور با تناسب به کل درآمد مشمول مالیات آنان تعلق می‌گیرد هرکدام کمتر باشد از مالیات بر درآمد آنها قابل کسر خواهد بود.

۱۰- اداره امور مالیاتی می‌تواند برای رسیدگی به اظهارنامه یا تشخیص درآمد مودی به کلیه دفاتر اسناد و مدارک مربوط مراجعه و رسیدگی نماید و مودی مالیات نیز مکلف به ارائه و ارائه آنها می‌باشد وگرنه بعداً به نفع او در امور مالیاتی آن سال قابل استناد نخواهد بود. همچنین بموجب ماده ۲۳۰ در صورتی که اسناد و مدارکی از مودی نزد اشخاص ثالث باشد اشخاص مذکور مکلف اند با مراجعه اداره امور مالیاتی، دفاتر و نیز اصل یا رونوشت اسناد مربوط و هرگونه اطلاعات مربوط به درآمد مودی یا مشخصات او را ارائه دهند وگرنه در صورتی که در اثر این استتکاف آنها زبانی متوجه دولت شود به جبران زیان وارده به دولت محکوم خواهند شد.

(ب) وظایف اشخاص حقوقی

اشخاص حقوقی (شرکتها و موسسات) مکلف اند اظهارنامه و حساب سود و زیان و ترازنامه متکی به دفاتر و اسناد و مدارک خود را حداکثر تا ۴ ماه پس از سال مالیاتی به همراه با فهرست هویت شرکا و سهامداران و حسب مورد میزان سهم شرکتها یا تعداد سهام و نشانی هریک از آنها را به اداره امور مالیاتی که محل فعالیت اصلی شخص حقوقی در آن واقع است ارائه و مالیات متعلق را پرداخت نمایند. برای تشخیص درآمد مشمول مالیات و تعیین مالیات متعلقه اشخاص مذکور به استناد ماده ۱۰۵ قانون مالیاتهای مستقیم طرز محاسبه بدین قرار است، جمع درآمد شرکتها و نیز درآمد ناشی از فعالیتهای انتفاعی سایر اشخاص حقوقی که از منابع مختلف در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌شود پس از وضع زیانهای حاصل از منابع غیر متعارف و کسر معافیت های مقرر به استثنای مواردیکه طبق مقررات

این قانون دارای نرخ جداگانه ای می باشد مشمول مالیات به نرخ بیست و پنج درصد (۲۵٪) خواهند بود.

لازم به ذکر است اشخاص حقیقی موضوع بند الف ماده ۹۵ قانون مالیاتهای مستقیم و نیز اشخاص حقوقی بغیر از وظایفی که در بالا بدانها اشاره شد وظیفه کسر و پرداخت بموقع مالیاتهای تکلیفی را نیز بر عهده دارند که در ادامه بشرح آن خواهیم پرداخت.

براساس ماده ۱۰۴ قانون مالیات ها وزارتخانه ها، موسسات دولتی، شهرداری ها، موسسات وابسته به دولت و کلیه اشخاص حقوقی اعم از انتفاعی و غیر انتفاعی و اشخاص موضوع بند الف ماده ۹۵ مکلف اند در هر مورد که بابت حق الزحمه پزشکی، هزینه های بیمارستانی، داوری، مشاوره ای، خدمات مالی و اداری، نویسندگی، هنرپیشگی، نقاشی، دلالی، حق العمل کاری، هرگونه حق الزحمه یا کارمزد، ارائه خدمات اجاره ماشین آلات اداری و هر نوع کار ساختمانی و تاسیساتی، حمل و نقل و جوهی که بابت حق نمایش فیلم به هر عنوان پرداخت می کنند ۵ درصد آن را بعنوان علی الحساب مالیات مودی (دریافت کنندگان وجوه) کسر و ظرف سی روز به حساب تعیین شده از طرف سازمان امور مالیاتی کشور واریز و رسید آن را به مودی ارایه نمایند.

چنانچه برای انجام امور فوق قراردادی تنظیم گردد کارفرما مکلف است ظرف سی روز از تاریخ انعقاد قرارداد رونوشت آن را به اداره امور مالیاتی محل با اخذ رسید ارایه نماید.

لازم به ذکر است بر اساس قانون مالیات های مستقیم در مواردی که منابع درآمد مذکور در این ماده کاملاً از پرداخت مالیات معاف می باشد، کسر علی الحساب مالیات شرح فوق به شرط استعلام قبلی و کسب نظر اداره امور مالیاتی محل ، منتفی می باشد. همچنین مودیان اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی برای برخورداری از تسهیلات و معافیت های قانونی ملزم به ارایه اظهارنامه مالیاتی در موعد مقرر می باشند.